Univerzitet Sinergija Bijeljina

Državno uređenje BiH

Predmetni nastavnik: doc. dr Dijana Savić Božić
e-mail: dinabozic@gmail.com
dsavicbozic@sinergija.edu.ba

Bosna i Hercegovina

Država Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta, Federacije BiH i Republike Srpske

Pravna priroda državnog uređenja BiH

“BiH se sastoji od dva entiteta: FBiH i RS (u daljem tekstu”entiteti”) - Ustav BiH, član 3.

Entiteti nisu određeni kao države (iako imaju sve elemente države).

Hibridni karakter državnog uređenja BiH - složena država (bitni elementi federacije, ali i konfederalni sadržaj netipičan za moderne federacije).

Entiteti, ustavno-pravno, imaju status federalnih jedinica u okviru države BiH, ali nemaju status država članica.

Pojam «entitet» potiče od latinske riječi «ens, entis» što znači koji jest, koji postoji.

Entiteti imaju svoj ustav i pravo na samoorganizovanje.

Oni, kao kreacija unutrašnjeg prava, nemaju status države po međunarodnom pravu.

Uređenje entiteta mora se zasnivati na demokratskim principima i vladavini prava.

Ustav BiH predviđa pravo entiteta na uspostavljanje posebnih paralelnih odnosa sa susjednim državama i to na slijedećim principima:

- Riječ je o pravu, ali ne i obavezi;
- Prethodno je potrebno uspostaviti «opšte odnose» tj. odnose između BiH i odgovarajuće susjedne države;
- Ovi odnosi imaju karakter paralelnih odnosa, što znači da se mogu uspostaviti sa svakom susjednom državom;
- Entiteti mogu uspostaviti ove odnose samo u okviru svojih nadležnosti;
- Ovi odnosi moraju biti u skladu sa suverenitetom i teritorijalnim integritetom BiH, i
- Za zaključivanje ovakvih odnosa potrebna je saglasnost Parlamentarne skupštine BiH.

U početnom periodu BiH je imala labaviju federalnu strukturu sa elementima konfederalizma, ali prenosom nadležnosti sa entiteta na državu, kvalifikuje se kao federacija, sa određenim specifičnostima (entiteti kao federalne jedinice ne participiraju u vršenju vlasti na nivou države na klasičan način).

Asimetričnost unutrašnjeg uređenja entiteta:

- F BiH-federalna struktura (kantoni),
- RS-unitarna država

Ustavno uređenje FBiH
Karta BiH sa brojevima pojedinih kantona

Ustavno uređenje Republike Srpske

Odnos institucija BiH i entiteta

Odnos između institucija BiH i entiteta zasniva se na principima kooperativnog federalizma.

Ustav BiH nadređen je ustavima entiteta, zakonima BiH i entiteta i svim drugim propisima.

Zakoni BiH provode se na cijeloj teritoriji BiH i nadređeni su zakonima i drugim propisima entiteta.

Ustav BiH ostavlja mogućnost preuzimanja dodatnih nadležnosti, kao i mogućnost uspostavljanja mehanizama kojima bi se garantovalo izvršavanje zakona i drugih državnih propisa.

Entiteti imaju ustavnu obavezu da institucijama BiH pruže svaku pomoć u ispunjavanju međunarodnih obaveza BiH.

Ustav insistira na razvijanju saradnje između entiteta i institucija BiH i u vezi sa pitanjima iz njihove odvojene nadležnosti.

Entiteti imaju veoma značajnu ulogu u konstituisanju i funkcioniranju institucija BiH.

Podjela nadležnosti između BiH i entiteta

Ključna odlika federalizma je ustavna raspodjela nadležnosti između federalne i necentralnih vlasti utvrđene Ustavom BiH, Ustavom FBiH i Ustavom RS.

Princip pretpostavke nadležnosti u korist entiteta temeljni princip ustavnog sistema BiH, član 3. stav 3. a: “sve vladine funkcije i ovlašćenja, koje po ovom Ustavu nisu isključivo dodjeljene institucijama BiH, pripadaju entitetima”.

Član 3. Ustava BiH;

”Nadležnosti i odnosi između institucija BiH i Entiteta” i u okviru njega posebno definisane:

a) nadležnosti institucija BiH,
b) nadležnosti entiteta,
c) dodatne nadležnosti.

Isključiva nadležnosti institucija BiH

1. Spoljna, spoljnotrgovinska, carinska i monetarna politika.
2. Finansiranje institucija i međunarodnih obaveza BiH.
3. Politika i regulativa za useljavanje, izbjeglice i azil.
4. Sprovođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnopravnih propisa i odnosi sa Interpolom.
5. Uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacija.
6. Regulisanje saobraćaja između entiteta.
7. Kontrola vazdušnog saobraćaja.

Nadležnosti entiteta

(član 3. Ustava BiH)

1. Sve ostalo je, na osnovu pretpostavke nadležnosti, nadležnost entiteta.

2. Osim toga, entiteti mogu da uspostave specijalne paralelne odnose sa susjednim državama, u skladu sa suverenitetom i teritorialnim integritetom BiH.

3. Dužnost pružanja pomoći Vladi BiH u cilju izvršavanja međunarodnih obaveza BiH.

4. Ispunjavanje uslova za pravnu sigurnost i zaštitu lica pod njihovom jurisdikcijom, održavanjem civilnih ustanova za primjenu pravnih propisa koji će raditi u skladu sa međunarodno priznatim standardima, poštujući međununarodno priznata ljudska prava i osnovne slobode iz člana 2. Ustava.

5. Mogućnost sklapanja ugovora s drugim državama i međunarodnim organizacijama uz pristanak Parlamentarne skupštine, pri čemu ona može predvidjeti da za neke vrste sporazuma saglasnost nije potrebna.

Dodatne nadležnosti

(član 3. Ustava BiH)

1. BiH će preuzeti nadležnost i za druge poslove o kojima se entiteti dogovore.

2. BiH može preuzeti i nadležnosti koje su potrebne za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta BiH u skladu sa podjelom nadležnosti između institucija BiH.

(Mogućnost formiranja i dodatnih institucija za vršenje ovih nadležnosti)

Problem dodatnih nadležnosti

BiH ne može da vrši neki zadatak ako joj on nije dodjeljen posebnom ustavnom odredbom ili na osnovu saglasnosti i dogovora entiteta (“dodatne nadležnosti”).

Dodatne nadležnosti su problematično ustavnopravno i političko pitanje, jer omogućavaju mjenjanje usvojenog modela podjele nadležnosti i time narušavaju osnovni princip federalizma - ustavom precizno postavljenu podjelu nadležnosti između dva nivoa vlasti.

Dodatne nadležnosti i neustavno prenošenje nadležnosti

Pošto ne postoje političke pretpostavke za ustavno preuređenje državne strukture BiH (2 entiteta) neformalni načini promjene Ustava i proširenje nadležnosti institucija BiH se vrše kroz:

1. Prenos dodatne nadležnosti od strane Visokog predstavnika.
2. Prenos nadležnosti putem Ustavnog suda BiH.
3. Prenos nadležnosti od strane domaćih institucija (pokretanje zakonodavnih inicijativa).
4. Prenos nadležnosti jezičkim tumačenjem Ustava i opštošću pojmova (verzije Ustava BiH na službenim jezicima BiH nikada nisu objavljenje u službenim glasnicima, te je autentična samo engleska verzija teksta).

Prenos nadležnosti u specifičnim oblastima

1. Reforma odbrane (2002. godine ustanovljeno Ministarstvo odbrane BiH, te i Zakon o odbrani BiH).
2. PDV (2003. godine, Zakon o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH-jedinstveno provođenje indirektnih poreza na cijeloj teritoriji BiH).
3. Visoki sudski i tužilački savjet BiH (2004. godine Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom savjetu BiH, koji ukida Visoke sudske i tužilačke savjete entiteta i BiH, a koje je setom zakona uveo Visoki predstavnik - jedinstveno tijelo za BiH).

https://youtu.be/2_VEY5g8iBc

Literatura

Ustavno pravo, Rajko Kuzmanović/Siniša Karan, Banja Luka 2015. godine

Ustav Bosne i Hercegovine

https://youtu.be/2_VEY5g8iBc

Predmetni nastavnik: doc. dr Dijana Savić Božić
e-mail: dinabozic@gmail.com
dsavicbozic@sinergija.edu.ba